

Boek van de maand

Gevaarlijk, maar goed

J. Wesseling

Wie verre reizen maakt, heeft veel te verhalen. En wie veel leest, kan veel doorvertellen. Aad Kamsteeg heeft beide. Als buitenlandredacteur van het *Nederlands Dagblad* maakt hij heel wat reizen, all over the world. En blijkens zijn laatste boek, *De Leeuw is gevaarlijk maar goed*, heeft hij ook veel gelezen.

Bang

Meteen aan het begin is Kamsteeg heel eerlijk over wat hem drijft: hij is bang. Bang voor lijden, dat zich in allerlei vormen in de wereld voordoet. Ver van je bed, maar ook dicht bij huis kan het toeslaan, in je leven ingrijpen, je geliefden treffen of jezelf raken. ‘Ik ben bang voor lijden. Het ergst als het mijn vrouw, kinderen of kleinkinderen zou treffen.’

De vraag is daarom niet hoe we lijden kunnen vermijden, maar hoe we erop reageren. Ook zichzelf wil Kamsteeg al schrijvend moed inspreken. En... dat kan. Er bestaat niets mooiers dan Gods heerlijkheid. En hij gelooft dat God goed is en te vertrouwen.

Pijn

Lijden is een containerbegrip. Wie lijden zegt, heeft het meteen over pijn, verdriet, angst. Stuk voor stuk diepingrijpende emoties en zielservaringen. Wie het lijden onder de loep neemt, ziet het overal, in allerlei vormen, soorten en maten. Lijden op kleine schaal: een slopende kanker, het tragisch verlies van een kind, de aantasting van je identiteit door een verslaving. Maar ook het lijden op wereldschaal: de honger in Darfur, de terreur in Irak, de stammenoorlog in Ruanda, de onderdrukte christenen in China. Huiveringwekkend en angstaanjagend. Je zou je geloof erbij verliezen.

Kamsteeg loopt daar absoluut niet voor weg. Hij moet tijdens zijn reizen dat ook onder ogen hebben gezien. Of erover hebben gelezen. Het boek wemelt van voorbeelden en verhalen, allemaal uit het leven gegrepen, het ene nog aangrijpender dan het andere.

Geluk

Hoe houdt Kamsteeg daarin zichzelf overeind? In het eerste hoofdstuk zet hij meteen neer waar het om draait. Het is heel verleidelijk tweederangs verlangens te zetten op de plaats die alleen God toekomt. Daarin je geluk zoeken wordt je hoogste doel. Niet alleen bij geldzucht, seksuele zonde of materialisme, maar ook bij meer geestelijke zonden als hoogmoed, machtswellust en laster. Vandaar dat Kamsteeg ons de vraag voorlegt waar we in de praktijk (!) ons geluk in zoeken en ons welbevinden aan ontlennen.

Hij gelooft daarom niet in een welvaartsevangelie: geloof en het zal je welgaan. Geldzucht is juist een wortel van allerlei kwaad. Ook is Gods leiding niet altijd even gemakkelijk op te diepen uit je leven. Misschien wel bij fijne dingen, maar wanneer je leven een lijdensweg wordt, ligt dat meteen al een stuk moeilijker.

Ook overkomt christenen niets vreemds wanneer zij omwille van Christus moeten lijden. De Leeuw (het beeld is ontleend aan de leeuw Aslan uit de Narniasprookjes van C.S. Lewis) is ook gevaarlijk. De Hebreënbrief verhaalt al van steniging, doormidden zagen, mishandeling en verbranding van Gods kinderen. Van dit lijden omwille van de Naam staat de Bijbel vol. En tot op de dag van vandaag is de wereld er vol van. *Zij mogen de hemel niet zien* van Soon Ok Lee over de marteling van christenen in Noord-Koreaanse werkkampen noemt Kamsteeg

misschien wel het meest gruwelijke boek dat hij gelezen heeft. De ene korte passage daaruit is inderdaad gruwelijke realiteit.

Jezus

Een paar hoofdstukken besteedt Kamsteeg aan de betekenis van het lijden van Jezus. En aan de doorwerkende kracht van zijn opstanding. Twee samenhangende principes zijn bij onze bijbeluitleg van belang. We moeten vasthouden aan de natuurlijke en letterlijke betekenis van de schriftwoorden, tenzij vanuit de context het tegendeel blijkt. En verder: de Schrift legt zichzelf uit. Wanneer Jesaja profeteert dat ‘zijn striemen ons genezing brengen’, betreft Kamsteeg dat primair op de genezingen door Jezus voor zijn kruisiging. Wanneer we die geneeskracht zouden willen laten doorlopen tot op vandaag, moeten we dat ook doen als het gaat om lopen op het water, vijfduizend mensen voeden met een lunchpakketje of een storm tot bedaren brengen. Dat Jezus dezelfde blijft, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid, moet men niet uit zijn verband rukken. Dan zouden ook straks op de nieuwe aarde genezingen zich moeten gaan voordoen.

Het grootste wonder is de bekering van een mens. Ook de genezing uit Jakobus 5 betreft Kamsteeg mijns inziens terecht op een geestelijke redding, op verlossing van zonde en een (genadige) opstanding uit de dood.

Goed

Maar hoe kan een mens weten dat God goed is en te vertrouwen? Met die vraag begint Kamsteeg het tweede deel van zijn boek. Om op die vraag een antwoord te vinden, moeten we oog krijgen voor de onmetelijke grootheid van God. Wanneer dan het lijden mensen treft, komt het er ook op aan de goede vragen te stellen. Bij alle vragen naar het ‘waarom’ van persoonlijke en kosmische rampen staat vast dat de zonde de diepste oorzaak is van alle ellende. Maar meteen aan het begin van de Bijbel begint het verhaal van Gods zoektocht naar ons. Zijn zoektocht! Dat is een enorme bemoediging. Het begint niet bij mijn zoeken, maar bij God, bij zijn liefde en genade. Golgota vormt daarvan het overtuigende bewijs.

God is te vertrouwen, ook al geeft hij geen antwoord op de vraag waarom in Afrika hele dorpen door aids worden weggevaagd of waarom in de eigen familie een peuter ondanks uitputtende chemokuren aan kanker overlijdt.

We mogen het grote verhaal blijven zien, dat niet pas begint bij de zondeval, maar in het paradijs waar God mij weer wil terugbrengen. We zijn geschapen voor het feest van de liefde, de bruiloft. In dat perspectief belooft God alle dingen te laten samenwerken ten goede, zoals Kamsteeg in navolging van een Engelse vertaling fraai weergeeft. Zijn genade is toereikend. Zo mogen wij ons toevertrouwen aan de wil van God en bidden: ‘uw wil geschiede.’ Met reikhalzend verlangen kijkt de kreunende schepping uit naar het openbaar worden van de kinderen van God.

Geraakt

Kamsteeg heeft de bedoeling te bemoedigen: zijn medegelovigen, zichzelf. Daarin is hij geslaagd wat mij betreft. Door heel het boekje heen voel je niet alleen zijn gedreven en warme betrokkenheid, maar ook hoe hij zelf diep geraakt is door al het lijden dat zich in deze wereld voordoet. Naar mijn indruk heeft hij daarmee geworsteld, misschien soms de wanhoop nabij. Maar in dat alles klampt hij zich vast aan de goedheid en trouw van onze Schepper en Verlosser. Dat doet weldadig aan.

Dat hij daarbij concrete verhalen en gebeurtenissen niet uit de weg gaat, maakt het boek levensecht en aangrijpend. Eén voorbeeld: ‘In de École Technique Officielle, een middelbare school in Kigali, hebben zo’n 2500 Tutsi’s een goed heenkomen gezocht. Ze denken er veilig te zijn, want op het schoolcomplex bivakkeren ook Belgische blauwhelmen van de VN.’

Buiten de hekken schreeuwen opgehitste Hutu's met machetes en pistolen. Binnen draagt pater Christopher, al dertig jaar werkzaam in Afrika, de mis op. Nadat elders in de stad tien Belgische militairen zijn vermoord, besluit de regering in Brussel het VN-garnizoen bij de school terug te trekken. Alleen de blanke vluchtelingen worden alsnog geëvacueerd. De zwarten blijven achter, mannen, vrouwen en kinderen. De wanhopige Tutsi's smeken kapitein Delon dan maar genadig te zijn door hen dood te schieten. "Alles liever dan in handen te vallen van de moordlustige hordes met hun kapmesses." Maar van zo'n "officiële" executie kan uiteraard geen sprake zijn. Delon en zijn mannen vertrekken... Onmiddellijk daarna vallen de bloeddorstige Hutu's aan. Alle vluchtelingen worden afgeslacht.' Zo zucht en steunt de schepping naar de verlossing. En de Heilige Geest zucht mee: 'Kom Here Jezus, kom.'

Gevaarlijk

Op dit punt had Kamsteeg van mij nog wel wat dieper mogen gaan. De Leeuw, Jezus Christus, is gevaarlijk, maar goed. Dat gevaarlijke van Jezus werkt Kamsteeg uit in de richting van het lijden dat christenen overkomt, omwille van Christus.

Toch had die 'gevaarlijke' kant nog wel een wat andere belichting kunnen gebruiken. De goedheid van God wordt getekend vanuit zijn zoektocht naar ons. Dat mag ons hoop geven. En terecht. Maar ons lijden onder de zon kent ook de kant van het eraan overgegeven zijn. Daarin is ook de doorwerking van de vloek, van ontwrichting, van als mensen aan onszelf overgelaten worden. Wat doet de mens: in Auschwitz, in Rwanda, in Noord-Korea?

De schepping zucht en is ten prooi aan zinloosheid, door Hem die haar daaraan heeft *onderworpen* (Rom. 8:20). Wij hebben allemaal dagelijks met de 'gevaarlijke' kant van God te maken. Maar daarin hebben wij hoop gekregen en *te midden* van dat alles zijn we in Christus overwinnaars door Hem die ons heeft liefgehad.

Voorbeelden

Wie verre reizen maakt, heeft veel te verhalen. En, zegt Kamsteeg, van Tim Keller heb ik mijn voorliefde voor het vertellen van voorbeeldverhalen, van praktische toepassingen en eigen ervaringen. Het boek staat er inderdaad vol van.

Die verhaaltrant heeft voor mijn gevoel ook iets onrustigs. Er komen zoveel verhalen, citaten en teksten voorbij, dat ze soms bijna over elkaar heen buitelen. Al lezend vraag je je soms af wat Kamsteeg nu precies wil meegeven.

Veel voorbeelden zijn aangrijpend en indrukwekkend. Dat heeft ook een keerzijde. Zo'n voorbeeld kan ook de indruk achterlaten dat zo'n heldhaftige manier van lijden verdragen haast niet te doen is. Je kunt je eraan optrekken, maar het kan je ook opzadelen met het idee dat die draagkracht voor jou niet is weggelegd. Dan bemoedigt een voorbeeld niet, maar het ontmoedigt, onbedoeld.

In enkele gevallen krijgen de voorbeelden bijna de kracht van een argument. Enerzijds schrijft Kamsteeg heel realistisch dat genezing lang niet altijd voor hier en nu is weggelegd. Tegelijk geeft hij een aantal voorbeelden van gebedsgenezing die hij niet durft te ontkennen. En gelijk heeft hij. Maar het lijkt op dit punt soms (ik zeg het voorzichtig) alsof deze ervaringen uit de praktijk het laatste woord hebben en zijn nuchter-realistische uitleg van de Schrift wat overstemmen.

Aansprekend

Al met al heeft Kamsteeg een bemoedigend boek geschreven. In een cultuur die bijna koste wat het kost het lijden probeert te verzachten, te *handelen* en wil overwinnen, heeft Kamsteeg de moed om het onder ogen te zien en ermee te worstelen. In een cultuur die vooral streeft naar genieten, zelfontplooiing en wensvervulling, moedigt Kamsteeg ons aan de Here te

volgen, in zijn voetstappen te treden en ook in zijn lijden naar zijn stem te luisteren. Dat doet goed.

Mooi is dat hij daarin ons de ogen weer wil openen voor de onmetelijke grootheid en goedheid van God. Ook wanneer wij er geen touw aan kunnen vastknopen of de redelijkheid van zijn leiding in ons leven niet vermogen in te zien.

Dat lijden is heel concreet, veraf en dichtbij, wereldwijd en binnen je eigen huis. Dat maakt het boek aansprekend, confronterend bijna. Het zal sommigen niet meevallen om het in één adem uit te lezen. Misschien is het ook beter om het hoofdstuk voor hoofdstuk tot je te nemen en na elk hoofdstuk ruimte te maken voor bezinning.

Ik hoop dat dit boek velen in hun lijden zal bemoedigen. En ik wens dat allen die moeten lijden, hun leven toevertrouwen aan Hem die ons heeft geschapen. Hij is ten diepste goed.

N.a.v.: Aad Kamsteeg,

De Leeuw is gevaarlijk maar goed. Waarom pijn en lijden niet het laatste woord hebben, Van Wijnen, Franeker, 2009, ISBN 978 90 5194 348 1, 175 pag., prijs € 14,95